

Tác động của biện pháp phi thuế quan đối với một số mặt hàng nông sản, thủy sản xuất khẩu của Việt Nam

DOÃN NGUYỄN MINH*

LÊ THỊ VIỆT ANGA**

Tóm tắt: Với sự phát triển của hiệp định thương mại tự do, các hàng rào thuế quan dần được gỡ bỏ, các biện pháp phi thuế quan đang có vai trò quan trọng trong chính sách thương mại của các quốc gia. Bài viết sử dụng mô hình trọng lực nghiên cứu tác động của các biện pháp phi thuế quan đối với xuất khẩu một số mặt hàng nông sản, thủy sản của Việt Nam sang một số thị trường chính bao gồm Mỹ, EU, Trung Quốc và Nhật Bản. Kết quả nghiên cứu cho thấy, về phương diện quốc gia, các biện pháp phi thuế quan phần lớn có tác động tiêu cực đến xuất khẩu nông sản, đặc biệt là các biện pháp vệ sinh dịch tễ (SPS), và chống trợ cấp (CV). Về phương diện mặt hàng, cà phê và thủy sản đặc biệt nhạy cảm với các biện pháp phi thuế quan, trong khi các nhóm hàng nông sản chủ lực khác phần lớn chỉ bị ảnh hưởng bởi các biện pháp thuế quan.

Từ khóa: Hàng rào phi thuế quan, xuất khẩu nông sản, dữ liệu cấp mặt hàng, mô hình trọng lực, Việt Nam.

1. Giới thiệu

Việt Nam là nước có lợi thế trong xuất khẩu các mặt hàng nông sản và thủy sản. Hiện nay, Việt Nam đứng thứ 15 về kim ngạch xuất khẩu nông sản trong số những nước xuất khẩu nông sản trên thế giới, nông sản của Việt Nam được xuất khẩu tới hơn 180 quốc gia và vùng lãnh thổ. Trong đó, sản phẩm nông nghiệp của Việt Nam đã từng bước có mặt tại các thị trường với các tiêu chuẩn khắt khe hơn như EU, Mỹ, Nhật Bản... Dẫn đầu về tổng kim ngạch xuất khẩu nông, thủy sản của Việt Nam năm 2021 là khu vực châu Á với giá trị 15,4 tỷ USD (thị trường Trung Quốc đạt 7,55 tỷ USD, các nước ASEAN đạt 2,89 tỷ USD, Nhật Bản đạt 1,8 tỷ USD); Châu Mỹ là thị trường đứng thứ hai với tổng kim ngạch xuất khẩu nông, thủy sản của Việt Nam đạt 4,67 tỷ USD (trong

đó Mỹ đạt 3,92 tỷ USD); Các nước châu Âu đạt 4,4 tỷ USD (riêng thị trường khối EU đạt 3,2 tỷ USD); Châu Phi đạt 936 triệu USD, và châu Đại dương đạt 557 triệu USD (Bộ Công Thương, 2021). Từ năm 2018, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã ban hành 13 mặt hàng nông nghiệp xuất khẩu chủ lực của quốc gia, bao gồm: Gạo, cà phê, cao su, hồ tiêu, hạt điều, chè, rau quả, sắn và sản phẩm từ sắn, thịt lợn, thịt và trứng gia cầm, cá tra, tôm, gỗ và sản phẩm từ gỗ (Bộ NN&PTNT, 2018). Trong những năm gần đây, kim ngạch xuất khẩu nhóm hàng nông sản và thủy sản của Việt Nam liên tục tăng, từ mức 22 tỷ USD năm 2016 tăng lên 28,04 tỷ USD vào năm 2021. Trong đó, đóng góp vào tổng kim ngạch xuất khẩu nông, thủy sản của Việt Nam là những sản phẩm nông nghiệp xuất khẩu chủ lực như gạo, cà phê, rau quả, thủy sản với kim ngạch xuất khẩu trên hai tỷ USD mỗi năm (Bộ Công Thương, 2016 - 2021).

*** Trường Đại học Thương mại